

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Altıncı İçtima
12 . III . 1337 Cumartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zabtı sabık hülâsası	70:71	4. — Elâziz Mebusu Hüseyin Beyin, Bolu hadisesinde şehit olan Binbaşı İhsan Beyin ailesine hidematı vataniyeden maaş tahsisi hakkında teklifi kanunisi (2/244)	85
2. — İcravekilleri muamelâtı	71	5. — Takrirler	83,84
1. — Tokad Mebusu Rifat Beyin, Tokad Bidayet Mahkemesinin lağvından dolayı Adliye Vekâletinden istizah takriri ve Adliye Vekili Hafız Mehmet Beyin cevabı ve mumaileyhe itimat beyan olunması	71: 82,82:83	1. — İçel Mebusu Naim Efendinin, Hilâliahmer Cemiyetine muavenet icrası için mebusların dairei intihabiyelerinde teşviklerde bulunmalarına dair takriri	83
3. — Azayi kiram muamelâtı	84,92	2. — Yozgad Mebusu Rıza Beyin, devairi Hükümette eshabı mesalihe teshilât irae edilmesine ve muamelei baridenin refine dair takriri	84
1. — Kütahya Mebusu Ragıp Beyin, Maarif kadrolarını tesbit eden encümen-den istifası	84	6. — Sualler, istizahlar	71,82,84
2. — İstanbul'da Meclisi Mebusan Âzasından iken İngilizler tarafından Malta'ya sevk edilmiş olan Gazianteb Mebusu Ali Cenani Beyin emsali veçhile Büyük Millet Meclisi âzasından addolunmasına dair Di-vanı Riyaset kararı	92	1. — Tokad Mebusu Rifat Beyin, Tokad Bidayet Mahkemesinin lağvından dolayı Adliye Vekâletinden istizah takriri ve Adliye Vekili Hafız Mehmet Beyin cevabı	71: 82,82:83
4. — Teklifler	84,85	2. — Karahisarı Şarki Mebusu Mustafa Beyin, şahadetnamesiz dâvavekilleri hakkında Adliye Vekâletinden sual takriri	82
1. — Kütahya Mebusu Cemil Beyin, İstanbul'ca neşrolunan aflarla tecili mücazat kararlarının gayrimuteber ad-di hakkında teklifi kanunisi (2/242)	84	3. — Muş Mebusu Abdülğani Beyle refikımın, Muş Maarif Müdürü hakkında Maarif Vekâletinden sual takriri	84
2. — Yozgad Mebusu Süleyman Sırrı Beyin, Muhacirin Müdüriyeti Umumiyesi-nin lâğvı hakkında teklifi kanunisi (2/243)	84	4. — Konya Mebusu Abdülhalim Çelebi Efendinin, Ankara'daki ihtikârın men'ine dair İktisat Vekâletinden sual takriri	84
3. — Siird Mebusu Salih Efendinin, Siird - Musul yolunun turuku umumiye meyanına idhaline dair teklifi kanunisi (2/243 mükerrer)	84	5. — Ergani Mebusu Sırrı Beyin, Ayn-	

İKİNCİ CELSE

Açılma saati : 4,45 sonra

REİSİ SANİ — Doktor Adnan Beyefendi

KÂTİP : Ziya Hurşit Bey (Lâzistan)

REİS — Celseyi açıyorum.

4. — TEKLİFLER

1. — *Kütahya Mebusu Cemil Beyin, İstanbul'ca neşrolunan aflarla Tecili Mücazat karar-namelerinin gayrimuteber addi hakkında teklifi kanunisi (2/242)*

REİS — İstanbulca neşrolunan Tecili muca-zat kararnamesinin Büyük Millet Meclisinin tas-dikına iktiran etmedikçe gayri muteber adde-dilmesine dair Kütahya Mebusu Cemil Beyle rü-fekasının teklifi kanunisi var, Lâyiha Encüme-nine gönderiyoruz.

2. — *Yozgad Mebusu Süleyman Sırrı Beyin, Muhacirin Müdiriyeti Umumiyesinin lâğvi hak-kında teklifi kanunisi (2/243)*

REİS — 1337 senesinden itibaren İskâni aşı-ir ve Muhacirin Müdiriyyetinin ilgasına dair Yozgad Mebusu Süleyman Sırrı Beyin bir takri-ri var. Lâyiha Encümenine gönderiyoruz.

3. — AZAYI KIRAM MUAMELÂTI

1. — *Kütahya Mebusu Ragıp Beyin, Maarif kadrolarını tesbit eden encümenden istifası*

REİS — Maarif Vekâleti Kadro Encümenin-den istifasına dair Kütahya Mebusu Ragıp Beyin takriri var.

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Kaldı mı zaten?

REİS — Müsaade buyurunuz.

3. — *Siird Mebusu Salih Efendinin Siird - Musul yolunun turku umumiye meyanına idha-line dair teklifi kanunisi (2/243 M)*

REİS — Sonra efendim Siird - Musul tariki-nin turku umumiye meyanına idhaliyle 1337

senesinde inşasına dair Siird Mebusu Salih Efen-dinin takriri var. Lâyiha Encümenine havale ediyoruz.

3. — *Muş Mebusu Abdülgani Beyle refiki-nin, Muş Maarif Müdürü hakkında Maarif Ve-kâletinden sual takriri*

REİS — Muş Maarif Müdürü hakkında Ma-arif Vekâletinden; Muş Mebusu Abdülgani Bey-le refikinın sual takriri var, onu da Maarif Ve-kâletine gönderiyoruz.

4. — *Konya Mebusu Abdülhalim Çelebi Efen-dinin, Ankara'daki ihtikârın men'ine dair İkti-sat Vekâletinden sual takriri*

REİS — Ankara'da ihtikârın men'ine dair Konya Mebusu Abdülhalim Çelebi Efendinin takriri var efendim. Bu sual takriri mi nedir? anlaşılmıyor.

ABDÜLHALİM ÇELEBİ Ef. (Konya) — Sual takriridir.

REİS — O halde İktisat Vekâletine havale ediyoruz.

2. — *Yozgad Mebusu Rıza Beyin, devairi Hükûmette ashabı mesaliha teshilât irae edilmesi-ne ve muamelei bariidenin ref'ine dair takriri*

REİS — Devairi Hükûmette ashabı mesali-ha teshilât iraesine ve muamelei baridenin men'-ine dair Yozgad Mebusu Rıza Beyin bir takriri vardır. Bunu da Heyeti Vekileye havale edio-ruz.

5. — *Ergani Mebusu Sırrı Beyin, Ayıntab İstinaf Müddeiumumisi hakkında Adliye Vekâ-letinden sual takriri*

REİS — Antep İstinaf Müddeiumumisi hakkında Adliye Vekâletinden sual takriri var-dır. Adliye Vekâletine havale ediyoruz.

4. — *Elâziz Mebusu Hüseyin Beyin, Bolu hâdisesinde şehit olan Binbaşı İhsan Beyin, ailesine hidematı vataniyeden maaş tahsisi hakkında teklifi kanunisi (2/244)*

REİS — Şehit Binbaşı İhsan Beyin ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş itasına dair Elâziz Mebusu Hüseyin Beyin teklifi kanunisi var, Lâyiha Encümenine havale ediyoruz.

Efendim ruznamei müzakerata geçmeden evvel Maarif Vekili Hamdullah Suphi Bey söz ediyor.

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Bendenizin de bir takririm vardı, okunmadı.

VEHBİ Ef. (Konya) — Matbuat ve İstihbarat Müdüriyeti Umumiyesinin hesabına bakmak üzere Meclisten üç âza intihab olunmak için Meclis karar vermişti. Henüz intihab olunmadı.

REİS — İntihabın tesriini rica ederim. (Kim yapacak sesleri). Şubelerce intihab yapılacaktır. (Şimdi yapalım).

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Şubeler intihab etsin.

REİS — Şubelerce intihab olunacaktır efendim.

7. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Maarif Vekâletinin İstiklâl Marşı hakkındaki tezkeresi*

MAARİF VEKİLİ HAMDULLAH SUPHİ B. — Arkadaşlar, İstiklâl marşları hakkında Vekâlet tarafından vâki olan dâvet üzerine ne kadar marş elimize gelmiş ise bunları bir encümen marifetiyle tetkik ettirdik, neticeyi Heyeti Celilenize arzettik. Bunları görmek arzu buyurdunuz. Matbu olarak tevzi edildi efendim. Bir nokta üzerine nazarı dikkatinizi celbetmek isterim. Bu İstiklâl marşları tarafı âlinizden tetkik edildikten sonra intihabınız hangi şiir üzerinde têmeerküz ederse ikinci bir muamele daha yapılacaktır. Bestekârlara yolluyacağız, bestekârlar dahi bize muhtelif besteler yolluyacaklardır. Onlar arasında bir intihab daha yapılacaktır.

Anadolu mücadelesi uzun müddetlerden beri devam ediyor, bunu ifade etmek, bunun ruhunu söyletmek üzere yazılmış olan bu şiirler ne kadar evvel bir karara iktiran ederse şüphesizki daha fazla müstefit oluruz.

Heyeti celilenizden istirham ediyorum. Şiir-

ler mütalâa edilmiştir. Bunu bir heyete mi, bir encümene mi verirsiniz? Heyeti Umumiyece bir karara mı raptedersiniz? Ne arzu buyurursanız yapınız.

REİS — Maarif Vekâleti bu İstiklâl Marşının bugün ruznameye almarak müzakeresini arzu ediyor. Bugün müzakeresini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edildi efendim.

MUHİTTİN BAHA B. (Bursa) — Muhterem efendiler, söyleyeceğim sözlerin yanlış anlaşılmasın, bir maksadı mahsusla hamledilmesini teminen iptidaen bir hakikatten bahsedeceğim; bu Millî Marş müsabakası ilân edildiği zaman müsabakaya ben de iştirak etmek istedim. Fakat bu mesele öyle bir cereyan almıştır ki bendeniz bu müsabaka işinden sarfınazar ediyorum. (M) imzalı şiir bendenizindir. Bunu ithal buyurmayınız.

Gene Kemalettin Kâmi namında biri vardır ki aynı sebepten dolayı gazetemizde kendi şiirini geriye almıştır. Bunun üzerine mütalâanızı beyan buyurursunuz. Bir Encümeni Edebî mi teşkil edersiniz, ne yapılacaktır? Ona göre.

REİS — Burada bir mesele var. İstiklâl marşlarını doğrudan doğruya Heyeti Umumiye müzakere ederek bir karar mı vereceksiniz, yoksa bir encümene mi havale edeceksiniz?

YAHYA GALİP B. (Kırşehir) — Burada olsun, hepimiz anlarız.

BESİM ATALAY B. (Kütahya) — Efendim, şiirler iki türlüdür. Ya hislerin mâkesidir, yahut derin veyahut ağlatıcı bir ruhun, ağlatıcı bir galeyanın aksidir. Şiir bu iki şekil üzerine doğarsa makbul ve muteberdir. Dünyada o şiirlerdir ki halk arasında yaşar. Ya yüksek ve bedîi bir histen doğar, ya muhrik bir helecandan doğar. Böyle olmayıp da ısmarlama tarikiyle yazılırsa bu şiirler yaşamaz. Efendiler, bizim Cezayir Marşımız vardır. Bu; halk arasında yaşıyor. Bu, müsabaka ile yazılmamıştır. Bu; ağhyan bir ruhun, eline silâhını alarak düşmana koşan, vatanına koşan bir ruhun hissiyatını terennüm eder.

Marseyyez'in nasıl söylendiğini bilirsiniz. İnqılâbı Kebir esnasında - silâhını almış - koşan bir gencin söylediği şiir birden bire taammüm etmiştir. Evvelâ bu gibi şiirlerin memleketin mâruz kaldığı felâketlere - ağhıyarak, titreyerek - evvelâ güftesi değil, bestesi söylenir. İ-

marlama şiirlere verilecek memleketin parası yoktur.

HAMDULLAH SUPHİ B. (Antalya) — Arkadaşlar, bir hata üzerine, bir galatı rüyet üzerine dikkati âlinizi celbetmek isterim. Bilhassa para meselesi ile bu şiirler arasında bir münasebet bulmak, gayet yanlış bir noktadır.

Memleketin kuvayi maddiyesi ve mâneviyesi vardır. İstihlâsı vatan mücadelesini yapan milletin vekilleri, onun vekillerinin vekilleri halkın heyecanını ifade etmek üzere memleketin şairlerine müracaat etmiştir. Bu şairler ilk defa şiirlerini yazmamıştır. Arkadaşlar, bize şiirlerini yollayan şairler, seneler arasında bütün memleketin kederlerini, ıstıraplarını, bütün mefahirini söyleyen şiirler yazmışlardır. Demek para mukabilinde şiir mevzuubahis değildir. Biz halkın ruhunu, heyecanını ifade eden şiirler yazmaları için şairlerimize müracaat ettik. Hiç birisi para hakkında bir şey söylememiştir. Geçen defa işaret ettiğim üzere nazarı dikkatinizi celbediyorum: Mehmet Âkif Bey - ki bu, şairler arasında para meselesinden kaçınan arkadaşlarımızdan birisidir - zaten senelerden beri en yüksek ve en ilâhi bir belâğatle yazmıştır. Yeniden yazmaktan çekinmesi; bâzılarının hâtırına para gelir, diye korkmasındandır ve ona binaen yazmamıştır. Ben gelen şiirleri okuduktan sonra, bu işte vazifedar ettiğiniz bir arkadaşınız sıfatıyla, arzu ettim ki bir kuvvetli şiir daha bulunsun ve kendilerine müracaat ettim. Bunun üzerine kendileri de bir şiir yazdılar, gönderdiler. Besim Atalay Beyin halk şiirlerinin - bilhassa büyük vakayii milliyeye taallük eden şiirlerin - bir siparişi mahsus üzerine doğmadığı sözü gayet vârittir. Yalnız bizim şimdiye kadar mevcut olan şiirlerimiz bugünkü mücadelemizi ifade etmiyorsa şairlerimizin kendi duygularını ifade etmeleri katiben doğru değildir. Kendileri şu noktada haklıdır: Bütün şiirler ve millî şiirler eihanın en mâruf olan şiirleri, halk hareketleri arasından doğmuş olan şiirlerdir. Fakat itiraf ederim ki, bu şiirler aramızda daha doğmamıştır. Doğmasını arzu etmek bizim için bir vazifedir. Şairlerimize müracaat ettik ve bize çok güzel şiirler yazdılar. Bu şiirler arasında intihap hakkı Heyeti Aliyenize aittir. Şiirleri okuyunuz. Ben istirham ediyorum ki

bir an evvel bu şiirin bestelenmesi için bir karar itihaz ediniz ve bütün milletin lisanına geçmesi için isticlal buyurunuz, bir karar veriniz, tebliğ ediniz, ben de mesaimin ikinci kısmına geçeyim.

Dr. SUAT B. (Kastamonu) — Beyler, esasen meslekim şiirle, edebiyatla iştigale müsait değildir. Bu itibarla arzedeceğim izahatı şiir ve edebiyat tenkidatı gibi arzetmiyeceğim. Ancak Hamdullah Suphi Beyefendi geçenlerde bu kürsüde, bu şiirleri inşat ettiği vakit, Mecliste büyük bir gürültü olmuştu. Ondan anlaşılıyordu ki İstiklâl Marşı olarak bu şiirlerden birisinin intihap edilmesini teklif ederlerse çok güzel bir şey olacak. Bendeniz Âkif Beyin diğer eserlerini de okumuşum. Esasen bir marş; bir milletin heyecanlarını, tahassüsâtını terennüm etmek itibariyle kıymetli ise, Âkif Beyin son yaptığı İstiklâl Marşından evvel inşat etmiş olduğu şiirler, zaten bidayeti inşadından çok evvel bizim hissiyatımızı, tahassüsâtımızı ifade etmiştir. Kendisinin, memleketin tahassüsâtına karşı ne kadar kuvvetli bir kudreti şiiriyesi olduğunu ve Garp ve Şark âlemi hakkındaki tahassüsâtının en güzel nümunelerini (Safahat) isimdeki eserleri gösterir. Bu itibarla bu kahramanı edebîi tebcil etmemek elden gelmez. Bendeniz kendi namına Mehmet Âkif Beyin büyük bir unvan ile tertip ettiği eseri tetkik etmek istemem. Tahsisen bu meselede bunların içinde yazmış olduğu marşların en güzeli İstiklâl Marşıdır ve bundan evvel de Mecliste büyük bir vect uyandırmıştır. Onun için durudiraz mütalâa etmeksizin bunun tasvip edilmesini teklif ederim.

HACI TEVFİK Ef. (Kângırı) — Efendiler, bendeniz bu şiirin şu hakikat kürsülerine nasıl çıktığına tahayyür ediyorum. Bunu Meclisi Maarif kendisi intihap eder, kendisi tercih eder, kendisi yapar. Gerçi şiir bir meziyettir, gerçi şiir bir ziverdir, lâkin bir hayaldir. Bu kürsij hakikata çıkması doğru değildir. Eğer tercih lâzımgeliyorsa Âkif Beyin şiiri gayet güzel yazılmıştır. Lâkin biz bugün âşiyanda değiliz. Millet Meclisinin kürsüsünde olduğumuzu unutmıyalım, bunu Maarif Encümeni kendisi mütalâa etsin, kendisi takdir etsin, kendisi tercih etsin. (Doğru sesleri).

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Arkadaşlar mesele gayet mühimdir. Eğer bu marş milletin

ruhunu kavrayabilecek bir marş ise onda ufak bir yakışıklılık diyelim, sonra o marş için pek büyük düşüklük verir. Biraz serbest söyliyemiyorum, kusura bakmayınız. Burada edebî tenkidata girişecek değilim. Binaenaleyh yalnız fikrimi kısaca arzedeceğim. Katiyen Hamdullah Suphi Beyin isticaline iştirak edemem. (Biz ederiz sesleri).

Edemem; zira bir kere bu marş milletin ruhundan doğma bir marş değildir. Besim Atalay Beyin hakkı vardır. Milletin ruhuna tercüman olacak bir marş olmalı. (Gürültüler). Müsaade buyurunuz.

REİS — Kesmiyelim, böyle müzakere edemeyiz ki.

TUNALI HİLMİ B. (Devamla) — Bu o kadar müzakereye lâyıktır ki siz takdir edemezsiniz.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Reis Bey Usulü müzakere hakkında söz isterim. Müsaade buyurur musunuz? şirler sahiplerinin madidir. Beğenirse rey veririz, beğenmezsek rey vermeyiz. Her kesin muhterem şahsiyetine tecavüz etmiyerek kabul edelim veyahut etmiyelim rica ederim.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Gerek şu şiire ve gerek şu manzumelere karşı bir şey söyledim mi ki böyle söylüyorsunuz? İsim zikretmedim. İyi dinleyiniz, kulaklarınızı açınız. Arkadaşlar iştirham ederim! Bunu, bir encümeni mahsusu ebedî teşkil edelim, oraya havale edelim, bu manzumelerin birini intihap etsin. Asıl ruhu mesele buradadır. O encümeni mahsus intihap ettiği manzumenin sahibini çağırır, der ki ona, şu mısraı terkederseniz veya şu mealde tebdil ederseniz ve şu kelimenin bununla tebdili elzemdir, o zaman o manzume daha parlak olur. Sahibi muvafakat eder ve manzume daha iyi olur. İştirham ederim, bu noktaya dikkat buyurunuz. Arkadaşlar manzumenin baştan başa iyi olmasını bütün samimiyetle arzu ediyorum ve bu teklifte bulunuyorum. (Gürültüler) Müsaade buyurunuz bana biri imzalı, biri imzasız iki mektup geldi. Bu mektupta deniliyor ki: Diğer verilmiş olan manzumeleri de okuyunuz, onların içinde; intihap edilmiş olanlardan daha muvafıkı vardır. (Handeler) (Memiş Çavuş sesleri) Sahibi mektup Garp Ordusuna gitti. İmzasıyla gösterebilirim. Arkadaşlar tekrar ısrar ediyorum, bir

encümeni mahsusu edebî teşkil edilmelidir ve intihap onun reyine bırakılmalıdır. (Hayır hayır sesleri) (Gürültüler)

REİS — Efeidim müsaade buyurunuz. Trabzon Mebusu Celâl Beyin İstiklâl Marşı ile bir takriiri var.

Riyaseti Celileye

Mingayrihaddin karaladığım gayrimatbu İstiklâl Marşının Meclisi Âli huzurunda kıraet olunmasını teklif eylerim.

Trabzon Mebusu
Celâl

REİS — Müsaade buyurunuz rica ederim. Zannediyorum ki, bu Heyeti Celîelerine dağıtılan manzumeler müddeti muayyene zarfında toplanıp da şimdi intihap edilenlerdir. Bunun müsabıkaya ithali kabil midir efendim? (Hayır, hayır sesleri)

İHSAN B. (Cebelibereket) — Şekil aramıyaruz. İyi ise dinliyelem (Muvafık sesleri).

REİS — Efendim müsaade buyurunuz. Tekrar ediyorum. Muayyen bir zaman zarfında marş müsabakası ilân edildi. Onlardan Maarif Vekâleti intihap etmiş; göndermiş. Şimdi bu gönderdiği marşlardan birinin intihabını Heyeti Umumiyyede kendisi takip ediyor ve müzakere ediyoruz. Bu meyanda birisi bir marş gönderiyor. Bunu kabul ettikten sonra yarın vâkı olacak müracaatları da reddedemeyeceğiz.

REFİK B. (Konya) — Nasıl reddedeceksiniz? İlânihaye devam edecektir.

İHSAN B. (Cebelibereket) — Marş lâzımdır. Hangisi güzel olursa o lâzımdır.

REİS — Bu marşın okunmasını kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın... Kabul edilmedi efendim.

HAMDİ NAMİK B. (İzmit) — Efendiler millî bir marş yapmak ihtiyacı hâsıl olmuş. Maarif Vekili şairleri müsabakaya davet etmiş, birçok şiirler içerisinden birkaç parça intihap ve tabedilmiş. Bendeniz anlamıyorum. Bu bir Meclisi Millî işi midir? Bir encümeni edebî işi midir? (Millet işidir sesleri) Millet işidir. Şüphesiz efendiler, fakat malûmu âliniz şiir meselesi bir sanat meselesidir. Eğer bunu tercih etmek hakkını biz deruhde ediyorsak aramızda şiirle tevvegul etmiş arkadaşlarımızdan bir encümeni edebî teşkil edelim, onlar tetkik etsinler. Geçen gün bu maksatla söylediğim bir söz suitelâkiye uğ-

ramıştır. Binaenaleyh eğer bunun tetkiki için içimizden bir encümen teşkil etmiyecek olursak o hak doğrudan doğruya Maarif Vekâletine aittir, noktai nazarını izah etsin ya kabul edersiniz, yahut kabul etmezsiniz. Bunun uzun uzadıya sürünmesine hacet yoktur (Gürültüler)

HÜSEYİN B. (Elâziz) — Maarif Vekâletine ne kadar şiir verilmiş ise onlar yeniden bir encümenâ verilsin ve orada yeniden tetkik edilsin.

MAARİF VEKİLİ HAMDULLAH SUPHİ B. — Arkadaşlar! Refik Şevket Beyin sözünü tekrar ediyorum. Bu şiirler mevzu bahis olduğu vakit lüzumsuz yere, hattâ arzumuz hilâfında şiirler yazmış olan arkadaşlarımız için böyle bir söz buradan çıkmamalıdır. Bahusus ki, arkadaşlar ısmarlama sözü ve halkın tercümanı olmaz sözü yanlıştır. Çünkü halkın mümessilleri olan sizlerin huzurunda okunan şiirin Heyeti Aliyeniz üzerindeki âzami tesirine bendeniz de şahit oldum. Eğer halk üzerine olan tesirini anlamak için kendi kalbimizden başka miyarınız varsa o başkadır. Eğer halkın teessürünü kendimiz anlayacak olursak halkın kalbini de anlamış oluruz. Şimdi arkadaşlar bendeniz diyeceğim ki: Yeni bir encümeni edebiye havale edersek bir fayda mutasavver olabilir. Eğer encümen kararını verip bitirecek ise. Fakat zannediyorum Meclisinizin verdiği karar ve ısrar ettiği nokta, kendisinin bu işi halletmesidir. O halde encümenden çıkıp yine Heyetinize gelecektir. Yine bu vaziyet hâsıl olacaktır. O halde burada yedi tane şiir vardır, Riyaset bunları ayrı ayrı reye vez'etsin, hangisi tarafınızdan mazharı takdir olursa onu kabul edersiniz. (Doğru sesleri)

REİS — Efendim müzakerenin kifayetine dair takrirler vardır. Müzakerenin kifayetini reye koyacağım. Müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın... Kabul edildi.

Kırşehir Mebusu Yahya Galip Beyin bir takriri var.

Riyaseti Celileye

Muhittin Beyin inşad ettikleri marşın kürsüde taraflarından okunmasını teklif eylerim.

12 Mart 1337

Kırşehir Mebusu
Yahya Galip

REİS — Kabul edenler lütfen ellerini kaldır-

sm.... Kabul edilmedi efendim.

Efendim Muş Mebusu Abdülgani Beyin bir takriri vardır.

Riyaseti Celileye

İstiklâl Marşı Maarif Vekâletince müsabakavaz'edilmiş ve intihabı yine Vekâleti mezbureye ait bulunmuş olduğundan ve Meclisi Âli bir meclisi edebî olmadığından intihabının dahi Maarif Vekâletine ait olduğunu arz ve teklif eylerim.

12 Mart 1337

Muş Mebusu
Abdülğani

REİS — Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmedi efendim.

Efendim Saruhan Mebusu Avni Beyin takriri var.

Riyaseti Celileye

İstiklâl Marşı vatani bir parça olmakla beraber her halde şayanı teslimdir ki şiiri, musiki, vatani olması lâz,mgelen bu marşın tetkiki her halde bir ihtisas ve ehli hibre meselesidir. Binaenaleyh, bu marşın tefrik ve kabulü için erbabi ihtisastan mürekkep bir encümene tevdii ve badehu bestelenmesini teklif eylerim.

12 Mart 1337

Saruhan Mebusu
Avni

REİS — Efendim bu teklifi kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmedi.

Şimdi efendim müzakerenin kifayetine dair muhtelif takrirler var. Yahut her marşı Heyeti Aliyenizin reyine koyalım.

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Reis Bey! Bizim bir takririmiz vardır. Suat Beyin de bir takriri var.

REİS — Meclisi Âli reyini ne suretle izhar ederse ondan sonra anlaşılacaktır.

Riyaseti Celileye

Müzakerenin kifayetini ve Mehmet Akif Beyin İstiklâl marşının kabulünü teklif ederim.

12 Mart 1337

Kastamonu Mebusu
Dr. Suat

Riyasete

İstiklâl Marşının şubelerce teşkil edilecek

bir encümeni mahsus tarafından tetkik ve tasdik olunmasını teklif ederim.

12 Mart 1337
Bolu Mebusu
Tunalı Hilmi

REİS — Bu tavriri kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Reddolundu.

Riyaseti Celileye

Şiirin besteye gelip gelmemesi meselesi vardır. Şuara ve bestekârlardan mürekkep bir encümen teşkilini teklif eylerim.

12 Mart 1337
Ertuğrul Mebusu
Necip

REİS — Aynı mealde birçok tavrirler vardır. Necip Beyin tavririni kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Reddedildi.

Riyaseti Celileye

Bütün Meclisin ve halkın takdiratını celbeden Mehmet Akif Beyefendinin şiirinin tercihan kabulünü teklif ederim.

12 Mart 1337
Karesi Mebusu
H. Basri

Riyaseti Celileye

Müzakerenin kifayetiyle Mehmet Akif Beyin marşının kabul edilmesini teklif eylerim.

12 Mart 1337
Ankara
Şemseddin

Riyaseti Celileye

İstiklâl marşlarını matbu varakalarda hepimiz ayrı ayrı tetkik ettiğimiz için encümene havesine lüzum yoktur. Mehmet Akif Beye ait olanının Millî marş olarak kabulünü teklif ederim.

12 Mart 1337
Bursa Mebusu
Operatör Emin

Riyaseti Celileye

Kâffeî ervahı islâm üzerinde kıraati heyecanlar tevhit edecek derecede icazkâr olan büyük İslâm Şairi Mehmet Akif Beyin marşının takdiren kabulünü teklif eylerim.

12 Mart 1337
Bitlis Mebusu
Yusuf Ziya

Riyaseti Celileye

Ötedenberi İslâmın ruhnevaz şairi Akif Beyefendinin İstiklâl Marşı her veçhile müreccah ve Meclisi Âlinin ruhu mâneviyesine evfak olmakla kabul edilmesini teklif ederim.

12 Mart 1337
İsparta Mebusu
İbrahim

Riyaseti Celileye

Mehmet Akif Bey tarafından inşat edilen marşın kendi tarafından kürsüde kıraat edilmesini teklif eylerim.

12 Mart 1337
Kırşehir Mebusu
Yahya Galip

REİS — Bu tavrirlerin hepsi Mehmet Akif Beyin şiirinin kabulünü mutazammındır. (Reye sesleri). Müsaade buyurunuz, rica ederim müsaade buyurunuz efendiler.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Reis Bey müsaade buyurursanız Mehmet Akif Beyin marşının reye vaz'ından evvel bendeniz ufacak birşey rica edeceğim. Tepdil edilmesi ihtimali vardır.

REİS — Müzakere bitmiştir efendim rica ederim.

SALİH Ef. (Erzurum) — Bendeniz birşey arzedeceğim.

REİS — Müzakere bitmiştir. Maarif Vekâletinin teklifi vardır. Her marşı ayrı ayrı reye koyunuz diye teklif etmişlerdi. Her marşın ayrı ayrı reye vaz'ını kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmedi. Ohalde bu tavrirleri reye koyacağız. Basri Beyin tavririni reye koyuyorum (Basri Beyin tavriri tekrar okundu).

REİS — Basri Beyin tavririni kabul buyuranlar ellerini kaldırsın. Kabul edildi efendim. (Gürültüler ve ret sadaları).

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Reis Bey! Mehmet Akif Beyin şiirinin aleyhinde bulunanlar da ellerini kaldırsın ki ona göre muhaliflerin miktarı anlaşılsın. (Muvafıktır, anlaşılımsadaları).

REİS — Bu tavriri kabul edenler, yani Mehmet Akif Beyefendi tarafından yazılan marşın İstiklâl Marşı olmak üzere tanınmasını kabul edenler lütfen el kaldırsın. Ekseriyeti azîme ile kabul edildi.

MÜFİT Ef. (Kırşehir) — Reis Bey yalnız birşey arzedeceğim. Hamdullah Suphi Beyin bu

marşı bu kürsüden bir daha okumasını rica ediyorum. (Gürültüler).

REFİK B. (Konya) — Milletın ruhuna tercüman olan işbu İstiklâl Marşının ayakta okunmasını teklif ediyorum.

REİS — Müsaade buyurunuz efendim. Heyeti muhtereme bu marşı kabul ettiğinden tabii resmî bir İstiklâl Marşı olarak tanınmıştır. Binaenaleyh ayakta dinlememiz icabeder. Buyurunuz efendiler;

(Hamdullah Suphi Bey İstiklâl Marşını kürsüde okudu, âzayı kıram kaimen sürekli alkışlar arasında dinlediler) :

İSTİKLÂL MARŞI

1

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim Milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim Milletimindir ancak.

2

Çatma kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl..
Hakkıdır, Hakka tapan milletimin istiklâl.

3

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım,
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim; bendimi çiğner aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

4

Garbin âfakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göksüm gibi serhaddim var.
Ulusunu korkma! nasıl böyle bir imanı boğar,
«Medeniyet!» dediğin tek dişi kalmış canavar?

5

Arkadaş! yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et göğdeni, dursun bu hayasızca akın.
Doğacaktır sana vadettiği günler Hakkın..
Kimbilir belki yarın.. Belki yarından da yakın.

6

Bastığın yerleri «toprak» diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun. İncitme, yazıktır, atanı;
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

7

Kim bu cennet yatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak, toprağı sıksan şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Hüda,
Etnesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

8

Ruhumun senden ilâhi, şudur ancak emeli,
Değmesin mâbedimin göksüne namahrem eli.
Bu ezanlar - ki şahadetleri dinin temeli -
Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli.

9

O zaman vedile bin secde eder - varsa - taşım,
Her cerihamdan ilâhi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruhu mücerret gibi yerden naşım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım,

10

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi halâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır; hakka tapan, milletimin istiklâl.

Mehmet Akif

8. — BEYANAT

1. — *Hariciye Vekâleti vekili Muhtar Beyin, Papa 15 nci Benova'dan Mustafa Kemal Paşaya mevрут telgraf ile ona verilen cevap hakkında beyanatı:*

REİS — Hariciye Vekâleti Vekili Muhtar Beyefendinin beyanatı vardır. Buyurunuz efendim.

HARİCİYE VEKİLİ MUHTAR B. (Dersadet) — Efendiler; Şark'ta en kavi ve en muntazam bir Hükümeti İslâmiyenin Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti olduğunu hıristiyan aleminin en büyük ve en ruhanî makamını işgal eden bir zatın ağzından işitmiş olmaktan müftehir olmanız için Reisi Muhterememiz Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine Katolik aleminin en büyük reisi ruhanisi olan Papa Hazretleri tarafından gönderilen bir mektup ile paşa hazretleri tarafından cevaben yazılmış olan telgrafı Meclisi Âlinize tebliğ etmiş olmak üzere müsaadenizle kıraat edeceğim. Malûmu âliniz Papalık Hükümdar makamıdır. Bunun ise bir Hariciye Nazırı vardır ki o da Kar-